

## Umsögn um tillögu um breytingu á viðmiðunarstundaskrá

Skóla- og frístundaráð og skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar fagna því að ráðuneyti menntamála taki til umfjöllunar stöðu íslensku og náttúruvísinda í grunnskóla. Íslenskan á undir högg að sækja og þar er forgangsverkefni að efla lesskilning grunnskólabarna því traustur lesskilningur er grunnur að frekari menntun og lykill að farsælli og ábyrgri þátttöku í lýðræðissamfélagi. Þá er nauðsynlegt að ungmenni hafi góðan skilning á grundvallarhugtökum náttúruvísindanna og geti beitt þeim á gagnrýninn og skapandi hátt.

Í tillögutextanum kemur fram að þessi aðgerð hafi það að markmiði að bæta stöðu íslenskra unglunga í PISA prófinu. Ekki hefur verið gerð nægjanleg greining á því hvar skórin nákvæmlega kreppir í kennslu náttúrugreina og íslensku. Það er algjört grundvallaratriði í umbótum að gera ekki meira af því sem ekki er nægjanlega vel gert. Það er því skammgóður vermir að fjölga eingöngu kennslustundum án þess að hafa skýrar áætlanir um betra innihald og áherslubreytingar í kennslu. Sú leið sem kynnt er í þessari tillögu hefur því að mati fræðslufyrirvalda í Reykjavíkurborg allnokkra annmarka og eru þeir helstir eftirfarandi.

### Menntun kennara (grunn- og símenntun)

Samkvæmt niðurstöðum könnunar sem skóla- og frístundasvið framkvæmdi hjá grunnskólum Reykjavíkur í janúar á þessu ári hefur minni hluti þeirra sem kenna náttúrufræði á unglingastigi í grunnskólum Reykjavíkur fagþekkingu og kennslureynslu á þessu námssviði. Tvöföldun tímamagns myndi leiða af sér að kennarar með fagmenntun myndu stýra enn færri kennslustundum en nú er eða einungis um fimmtungi kennslustundanna.

Nauðsynlegt er að fjölga kennurum sem hafa sérmenntun á sviði náttúrugreina og er hörgullinn hvað mestur í eðlis-, efna-, jarð- og stjörnufræði. Í tillögunni vantar því öll áform um hvernig eigi að fjölga þeim nemendum sem sækja sér þessa menntun í kennaranámi og hvernig eigi að standa að starfsþróun kennara sem eru þegar við störf í skólunum og vilja taka að sér kennslu náttúrugreina á unglingastigi. Þá fylgir tillögunni ekki greining á því hvernig eigi að endurskoða kennsluskrá í náttúrugreinum á menntavísindasviði HÍ svo tryggt sé að kennaranemar fái viðeigandi þjálfun í beitingu nýrra kennsluaðferða og vinnu að þeim hæfniviðmiðum sem liggja til grundvallar kennslu í náttúrugreinum.

### Námsefni

Afar mikilvægt er að kennarar geti stuðst við viðeigandi námsefni í kennslu sinni. Nauðsynlegt er að námsefni sé fjölbreytt og stuðli að þeirri hæfni nemenda sem stefnt er að í kennslunni. Ekki virðist liggja fyrir mat á því hvort núverandi námsefni (bækur, gagnvirkir efni, kennslumyndbönd, kennsluforrit ofl.) sé nægjanlegt og af fullnægjandi gæðum miðað við þá hæfni sem stefnt er að.

### Aðstaða í skólum

Kennsla í náttúrufræðum krefst góðrar aðstöðu, t.d. til tilrauna. Ekki liggur fyrir mat á því hvort nægjanleg aðstaða sé í skólum til þess að mæta tvöföldun kennslumagns í náttúrufræðum og heldur ekki fjárhagsleg greining á því hvaða kostnað sveitarfélögin þurfi að bera vegna mögulegra úrbóta, eða hvort ríkið muni bæta sveitarfélögunum þann kostnaðarauka.

### Val skorið niður

Í lögum um grunnskóla er í 26. grein fjallað ítarlega um val í skóla. Á liðnum áratugum hefur verið lögð rík áhersla á að stuðla að vali nemenda, er þá átt við viðfangsefni, námsaðferðir og

námsgreinar. Í lögunum segir að markmiðið með valinu sé að gera nemendur ábyrga fyrir eigin námi og skapa aukinn sveigjanleika í skólastarfi.

Valstundir eiga því bæði að stuðla að því að skóli hafi sveigjanleika til að mæta staðbundnum og samfélagslegum aðstæðum og eins að nemendur hafi val um námsgreinar og viðfangsefni. Til dæmis hafa grunnskólar í Reykjavík notað hluta valstunda til að auka kennslu í íslensku á unglingastigi. Til valstunda getur einnig talist nám og starf utan grunnskóla og hefur það gagnast sérlega vel til að mæta einstaklingsbundnum þörfum nemenda og stuðlað að því að grunnskólinn geti mætt kröfum um menntun án aðgreiningar.

Rík krafa er í samfélaginu um sveigjanleika og niðurstöður rannsókna benda eindregið til þess að áhugahvöt sé stór þáttur í námsánægju og árangri í námi, sérstaklega hjá eldri nemendum.

„Mikilvægt sé að horfa til styrkleika einstaklinga og hæfni þeirra á þeim sviðum sem koma til með að nýtast jörð og mannkyni í sambúð sinni. Við þurfum að svara forvitni okkar og fylgja ástríðu okkar. Menntunin þarf að byggja á því sem nauðsynlegt er á hverjum tíma að kunna og vita“ (Robinson, 2020).

Það skýtur því skökku við að leggja til að helminga möguleika skóla og nemenda til vals á unglingastigi og fjarlægja allan sveigjanleika varðandi val á yngsta- og miðstigi grunnskóla. Í tillögunni er það langt gengið í skerðingu á vali að spyrja má hvort í reynd sé verið að taka úr sambandi 26. grein grunnskólalaganna því framkvæmdin endurómar trauðla lagatextann. Í nýrri menntastefnu Reykjavíkur ber hæst fimm hæfnipætti sem saman miða að því að styrkja frumkvæði og virkja áhugahvöt nemenda. Hæfnipættirnir eru félagsfærni, sjálfsefning, sköpun, heilbrigði og læsi.

Í fyrstu aðgerðaáætlun stefnunnar til 2021 er ákvæði um að efla kennslu í stærðfræði og náttúrufræði. Reykjavíkurborg er því traustur liðsmaður í þeirri viðleitni að styrkja stöðu íslensku og náttúruvísinda. Skóla- og frístundaráð og skóla- og frístundasvið Reykjavíkur hvetja hins vegar til þess að nánari greining fari fram á sérfræðipækkingu kennara, kennsluaðferðum, námsefni og aðstöðu. Í vinnunni er einnig mikilvægt að hlusta eftir sjónarmiðum nemenda, kennara, foreldra og skólayfirvalda sveitarfélaganna. Þá er nauðsynlegt að gera markvissar og kostnaðargreindar áætlanir áður en ákvörðun um breytingu á viðmiðunarstundaskrá er tekin.